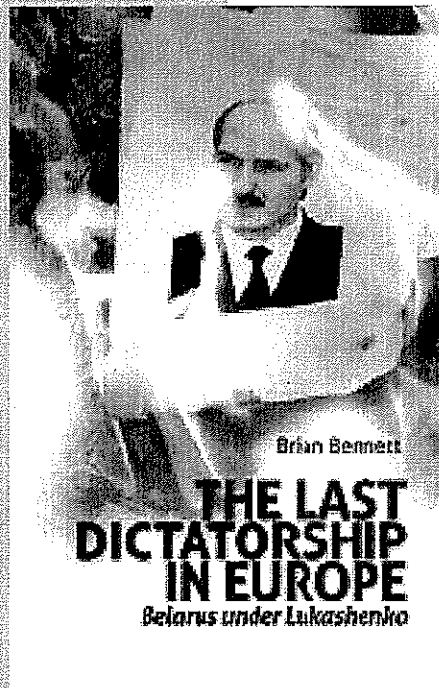

ดอกไม้ประชาธิปไตยในเบลารุสเคยเบ่งบานในยุคของ Viacheslaw Kebich ซึ่งเป็นผู้นำประเทศในฐานะนายกรัฐมนตรี เนื่องด้วยความต้องการที่จะปฏิรูปประเทศสู่ความเป็นตะวันตก สร้างอัตลักษณ์ความเป็นชาติให้เกิดขึ้นเพื่อสลายวัฒนธรรมรัสเซียเชิงเดี่ยวที่ปกคลุมบริเวณเบลารุสมาเป็นระยะเวลายาวนานให้หมดสิ้น

ABSTRACT

Belarus under the rule of the last European dictatorship

Pol Capt Tirass Trintecha

This article aims to study the political developments of the Republic of Belarus, one of The Commonwealth of Independence States (CIS) which declared independence after the collapse of the Soviet Union. While the other CIS countries head their ways towards political and economic transitions, Belarus rather seeks to return to its old time with the former Soviet Union with the lead of Alexander Lukashenka, the first elected President, who has reigned the country for over 18 years. Luikashenka has, thus, been coined by the West as 'the Last Dictatorship of Europe'. The Belarus dictatorship regime has been challenged by the globalization and democratization process in the region. Therefore, it is very interesting to follow the changes, the roles of neighbouring powers in Belarus.

เบลารุสภายใต้บังเหียน ของเผด็จการคนสุดท้ายแห่งภูมิภาคยุโรป

ร้อยตำรวจเอก ตรีศ ตฤณเดชะ

อดีตหลังมานเหลืกนามว่า..สาธารณรัฐเบลารุส

สาธารณรัฐเบลารุส เป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศเครือรัฐเอกราช (Commonwealth of Independent States: CIS) ที่เกิดขึ้นหลังจากการทลายของกำแพงเบอร์ลิน ในปี ค.ศ.1989 และการล่มสลายของอดีตสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ.1991 โดยภายหลังจากการสิ้นสุดลงของสงครามเย็นนั้น รัฐต่างๆที่อยู่ภายใต้สหภาพโซเวียตเริ่มมีความกะตือรือร้น และเกิดพลังพลวัติภายในแต่ละรัฐที่จะเรียกร้องเอกราชและเคลื่อนไหวเพื่อก่อให้เกิดกระบวนการสร้างประชาธิปไตยขึ้น ความเข้มข้นของพลังดังกล่าวในแต่ละบริเวณมีระดับที่แตกต่างกันไป แต่เกิดขึ้นในระยะเวลาไล่เลี่ยกัน จนกระทั่งเกิดการล่มสลายของสหภาพโซเวียต อันเนื่องมาจากนโยบาย Glasnost and Perestroika¹ ของนายมีคาอิล กอร์บาชอฟ จึงทำให้รัฐต่างๆ ภายใต้สหภาพโซเวียตต่างพากันประกาศอิสรภาพ เกิดเป็นประเทศใหม่มากมาย อาทิ กลุ่มประเทศบอลติก และกลุ่มประเทศเครือรัฐเอกราช เป็นต้น

แต่บริเวณหนึ่งซึ่งถึงแม้จะประกาศอิสรภาพพร้อมกับรัฐอื่นๆ นั่นคือเบลารุส กลับปรากฏถึงความเข้มข้นน้อยที่สุดในความพยายามเคลื่อนไหวของ

¹ Glasnost and Perestroika คือนโยบายหลักของ นายมีคาอิล กอร์บาชอฟ (Gorbachev doctrine) โดยหลักกลาสโนสต์ (Glasnost) หมายความว่า การเปิดกว้าง โดยเฉพาะในการวิพากษ์วิจารณ์ หลักเพเรสตรอยก้า (Perestroika) หมายถึงการปรับเปลี่ยนโครงสร้างใหม่.

พลัทางสังคมในประเด็นการเรียกร้องเอกราชและประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นทั้งในช่วงปี 1989-91 ที่สงครามเย็นสิ้นสุดลงจนกระทั่งก่อนที่สหภาพโซเวียตจะล่มสลาย และในช่วงหลังปี 1991-94 ภายหลังจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต จนกระทั่งเกิดการเลือกตั้งประธานาธิบดีเป็นครั้งแรก² ซึ่งมีผู้ให้ข้อสังเกตว่าการที่กระบวนการของเบลารุสนั้นมีความเข้มข้นน้อยกว่าบริเวณอื่นๆ น่าจะมีผลมาจาก ความรู้สึกในเรื่องการเมืองและประชาธิปไตยที่แท้จริงอาจจะเป็นสิ่งที่เร็วเกินไปสำหรับประชากรชาวเบลารุสที่ยังคงมีอัตลักษณ์และความรู้สึกเป็นเนื้อเดียวกับรัสเซียอยู่สูงกว่าบริเวณอื่น จึงเคยชินกับการปกครองแบบอำนาจนิยม อีกทั้งในการประกาศอิสรภาพยังเกิดขึ้นด้วยความไม่พร้อมและปราศจากการเตรียมตัวที่เพียงพอเมื่อเทียบกับบริเวณอื่น อิสรภาพที่เกิดขึ้นในเบลารุสจึงเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และรวดเร็วเกินไปที่ประชาชนเบลารุสจะยอมรับได้อย่างทันทีทันใด³

ดอโกไม์ประชาธิปไตยในเบลารุสเคยแบ่งบาน ในยุคของ Viacheslaw Kebich ซึ่งเป็นผู้นำประเทศในฐานะนายกรัฐมนตรี เนื่องด้วยความต้องการที่จะปฏิรูปประเทศสู่ความเป็นตะวันตก สร้างอัตลักษณ์ความเป็นชาติให้เกิดขึ้นเพื่อสลายวัฒนธรรมรัสเซียเชิงเดี่ยวที่ปกคลุมบริเวณเบลารุสมาเป็นระยะเวลายาวนานให้หมดสิ้น ความพยายามของ Kebich จึงก่อให้เกิดระบบการเลือกตั้งประธานาธิบดี และความพยายามต่างๆ ในการเปลี่ยนผ่านระบบเศรษฐกิจจากระบบรวมศูนย์ไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาด บทบาทของ Kebich คือบทบาทช่วงสั้นๆ ที่ทำให้เห็นถึงความพยายามในการปฏิรูปประเทศอย่างแท้จริง⁴ จนกระทั่งการขึ้นมาสู่อำนาจของ Lukashenka ซึ่งได้ล้มล้างแนวคิดของ Kebich กลับคืนสู่แนวคิดแบบอำนาจนิยมและการพึ่งพิงเศรษฐกิจกับรัสเซีย

² Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.142.

³ Steven Levitsky and Lucan A. Way. (2011). Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes After the Cold War. New York : Cambridge University Press. p. 85.

⁴ Pavel Usov. (2008). The Neo-Authoritarian Regime in the Republic of Belarus. Lithuanian Foreign Policy Review 21. p. 86-111.

ผสมผสานกับการดำเนินนโยบายแบบประชานิยม ซึ่งทำให้ Lukashenka สามารถครองตำแหน่งประธานาธิบดียาวนานถึง 18 ปี จนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยไม่ปรากฏกระบวนการการโค่นล้มที่เข้มแข็งพอที่จะสั่นคลอนอำนาจของผู้นำเผด็จการคนนี้ได้ Lukashenka สามารถกลับมาครอบงำและนำพาประเทศเข้าสู่อ้อมกอดที่คุ้นเคยของวงวนจักรวรรดิรัสเซีย ทำให้ความพยายามในการสร้างประชาธิปไตยภายในประเทศจากบนลงล่างได้สิ้นสุดลง อันเนื่องมาจากตัวผู้นำและความพยายามของพลังทางสังคมที่ต้องการสร้างประชาธิปไตยจากล่างขึ้นบนก็ไม่ประสบความสำเร็จ การปฏิวัติสี (Color revolutions) อย่างกรณียูเครนและจอร์เจีย เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยไม่เคยปรากฏขึ้นในหน้าประวัติศาสตร์ของเบลารุส จวบจนกระทั่งปัจจุบัน จึงถือได้ว่าเบลารุสยังอยู่ห่างไกลจากความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงโดยสิ้นเชิง⁵

แต่อย่างไรก็ดีในเวลาต่อมา แม้อดีต Lukashenka จะทำลายกระบวนการประชาธิปไตยในเบลารุสจนสิ้นซาก แต่เมื่อโลกก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ที่ความสำคัญเรื่องเศรษฐกิจนั้นมีค่าเหนือประเด็นระหว่างประเทศอื่นๆ ไม่มีมิตรแท้และศัตรูที่ถาวร ทำให้ Lukashenka มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีขึ้นกับมหาอำนาจอย่าง สหรัฐอเมริกา แม้ในอดีตสหรัฐอเมริกาเคยมอบสมญานามแก่เบลารุสว่า เป็นประเทศรัฐในเครือจักรภพของการปกครองแบบเผด็จการ⁶ โดยเฉพาะตัวผู้นำ Lukashenka ถูกมองว่ามีความเป็นฟาสซิสต์และคอมมิวนิสต์เนกเช่นฮิตเลอร์และสตาลิน แต่ในปัจจุบันความสัมพันธ์ที่แปรเปลี่ยนไปของทั้งสองประเทศ จึงทำให้ Lukashenka ยอมรับการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาผ่านองค์การระหว่างประเทศ ในรูปของเงินช่วยเหลือ และการสร้างความสัมพันธ์ข้ามแอตแลนติก (Transatlantic)⁷

⁵ Lucan A.Way. (2011). Deer in Headlight: Political skill and Authoritarian Survival after the cold war. Slavic Review.

⁶ Stewart Paker. (2007). The last Soviet republic Alexander Lukashenko's Belarus. Victoria Canada. Trafford Publishing. p. 45.

⁷ Steven Woehrel. (2012). Ukraine: Current Issues and U.S. Policy. Congressional Research Service. p. 4.

ทำให้ความหวังในการที่ Lukashenka จะยอมรับและนำพาประเทศไปสู่การปฏิรูประบบการเมืองและเศรษฐกิจแบบตะวันตก ไม่สิ้นหวังจนเกินไป เพราะยังพอมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคตอันใกล้นี้ จึงเป็นประเด็นความท้าทายที่น่าสนใจในการจับตาตัวต่อไปของเบลารุส โดยศึกษาผ่านภูมิหลังพัฒนาการทางการเมืองของประเทศภายใต้การขับเคลื่อนของเผด็จการคนสุดท้ายของภูมิภาคยุโรป

จุดเริ่มต้นแห่งอำนาจของผู้นำเผด็จการเบลารุส

ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีเบลารุสในปี 1994 นั้นเป็นการขับเคี่ยวกันระหว่าง Viacheslaw Kebich⁸ ผู้วางรากฐานระบบการบริหารคู่จนเกิดการเลือกตั้ง นาย Zianon Pazniak หัวหน้าพรรค BNF⁹ เพื่อนร่วมอุดมการณ์ของ Kebich อีกทั้งนาย Stanislav Shuskevich¹⁰ ก็ลงสมัครรับเลือกตั้งด้วยเช่นกัน ในนามอิสระ แต่ผลการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นกลับเป็นชัยชนะของ Lukashenka ที่เหมือนเป็นตัวแทนของชนชั้นแรงงานภายในประเทศ ซึ่ง Lukashenka นั้นได้รับการสนับสนุนให้ก้าวเดินสู่เส้นทางทางการเมืองจากคำแนะนำของ Kebich แต่อุดมการณ์ของคนที่สองก็แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เพราะทันทีที่ Lukashenka ขึ้นสู่อำนาจในปี 1994 ก็ทำให้เบลารุสดำดิ่งกลับไปสู่สังคมที่ยึดติดกับรัสเซียและปกครองประเทศแบบอำนาจนิยม ต่อต้านกระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตย

⁸ Viacheslaw Kebich ซึ่งเป็นแกนนำของกลุ่ม The Minsk City Industrial Group ซึ่งในปี 1990 ภายหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น สหภาพโซเวียตโดยการนำของกอร์บาชอฟ ได้จัดให้แต่ละรัฐภายใต้สหภาพโซเวียตจัดการเลือกตั้ง ทำให้ Kebich ได้รับเลือกตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีของรัฐเบลารุสในขณะนั้น แต่ยังคงอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลสหภาพโซเวียต.

⁹ Zianon Pazniak แกนนำและหัวหน้าพรรค Belarusian People's Front : BNF ซึ่งมีแนวคิดแบบชาตินิยมและเป็นกลุ่มพลังสังคมแรกที่เคลื่อนไหวประชาธิปไตยในเบลารุส.

¹⁰ Stanislav Shuskevich แกนนำกลุ่ม White Rus ซึ่งเป็นชาวเบลารุสที่พูดภาษารัสเซีย (Russophile) ที่ต้องการให้เบลารุสทวนคืนสู่ความเป็นส่วนหนึ่งของรัสเซีย.

ภายในประเทศ รวมทั้งทำลายการสร้างอัตลักษณ์ของชาติด้วยการลดระดับความสำคัญของภาษาเบลารุสให้กลายเป็นภาษาสำหรับคนในชนบท และยกระดับภาษารัสเซียให้กลายเป็นภาษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและเป็นทางการ ทำให้ Kebich กล่าวว่า การขึ้นมาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของ Lukashenka นั้นถือเป็นอุบัติเหตุทางการเมือง Kebich ไม่สามารถควบคุมผลผลิตจากความไม่ตั้งใจ (Accidental President)¹¹ เพราะ Kebich ไม่คาดคิดว่า Lukashenka จะมีแนวคิดและอุดมการณ์ที่ตรงกันข้ามกันอย่างสุดโต่ง และทำให้กระบวนการสร้างประชาธิปไตย การสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นชาติ ที่กลุ่มพลังทางสังคมฝ่ายนาย Kebich และกลุ่ม BNF พยายามสร้างมา กลับต้องสะดุดหยุดลงโดยปริยาย

ชัยชนะของ Lukashenka อยู่บนพื้นฐานของความเสื่อมถอยในค่านิยมในตัวของนายรัฐมนตรี Kebich และกลุ่ม BNF อีกทั้งการชูนโยบายแบบประชานิยมในการหาเสียงของ Lukashenka ทำให้ได้รับความชื่นชอบจากประชาชนอย่างล้นหลาม เขามีพรสวรรค์ในการสร้างภาพลักษณ์และควบคุมสั่งการการหาเสียงได้เป็นอย่างดี Lukashenka ใช้สโลแกนในการหาเสียงเลือกตั้งที่ว่า เขาไม่ได้ยืนอยู่บนแนวคิดแบบซ้ายหรือแบบขวา แต่เขาเลือกที่ยืนอยู่ข้างประชาชน (Neither with the left nor with the right, but with the people.) ทำให้การผลการเลือกตั้งในรอบแรกในการคัดเลือกตัวแทน 2 คน เพื่อมาเลือกตั้งอีกรอบ Lukashenka ได้คะแนนเสียงถึงร้อยละ 44.8 ในขณะที่นาย Kebich ที่ได้ที่สองได้คะแนนเสียงร้อยละ 17.3 ทำให้ทั้งสองเป็นตัวแทนที่จะเข้าไปทำการคัดเลือกลงคะแนนในรอบที่สองต่อไป ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว Lukashenka ก็ชนะการเลือกตั้งอย่างถล่มทลายด้วยคะแนนเสียงกว่าร้อยละ 80.1 ทิ้งห่างนาย Kebich ที่ได้คะแนนเสียงไปเพียงร้อยละ 19.9 เท่านั้น¹² โดยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในรอบแรกจะเป็นการลงคะแนนแบ่งตามเขตการ

¹¹ Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.159.

¹² Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.166.

ปกครอง (Region) ก่อนที่จะนำผู้มีคะแนนสูงสุดสองอันดับแรกมาโหวตโดยตรงทั่วประเทศ

โดยคะแนนจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งรอบแรกปรากฏแสดงให้เห็นว่าฐานคะแนนเสียงส่วนใหญ่ของ Lukashenka จะอยู่ในเขตต่างจังหวัด ซึ่งชนะคู่แข่งอย่างขาดลอย ในขณะที่คะแนนเสียงในตัวเมืองหลวงอย่าง Minsk ยังใกล้เคียงกับผู้สมัครคนอื่นๆ คะแนนเสียงยังไม่ทั้งขาดชัดเจน¹³ บ่งบอกถึงนโยบายประชานิยมที่สามารถชนะใจกลุ่มคนรากหญ้าภายในเบลารุสได้เป็นอย่างดี ในขณะที่ชนชั้นกลางในเมืองหลวงจะใช้เกณฑ์การตัดสินจากตัวบุคคล ผลงานจากการบริหารประเทศที่ผ่านมาเป็นตัวตัดสิน แต่การที่ Lukashenka ซึ่งถือเป็นตัวแทนจากชนชั้นแรงงานในต่างจังหวัดและลงเล่นการเมืองเป็นครั้งแรก ได้คะแนนเสียงถึงร้อยละ 26.5 จึงถือว่าสูงมาก ในขณะที่อันดับสองที่ชนชั้นกลางในเมืองเลือกคือ Shushkevich ซึ่งได้คะแนนเสียงไปกว่าร้อยละ 21.2 ถือเป็นชัยชนะของกลุ่ม White Rus หรือกลุ่มคนเบลารุสพูดภาษารัสเซียที่กระจายตัวอยู่หนาแน่นในเมืองหลวง ที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มชนชั้นนำ ชนชั้นกลางภายในเบลารุส ยังมีความต้องการให้เบลารุสดำรงตนอยู่ในวงวนรัสเซียอยู่มากกว่าการจะปฏิรูปประเทศไปตามแนวทางของตะวันตก

การลงประชามติครั้งประวัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความชอบธรรมของเผด็จการ

ภายหลังการเลือกตั้ง 1994 ที่ทำให้ Lukashenka ขึ้นมาใช้อำนาจนั้น ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของเบลารุส เพราะทำให้เบลารุสหวนคืนสู่การปกครองโดยระบบอำนาจนิยมผสมผสานกับการดำเนินนโยบายแบบประชานิยมเผด็จการ ทำให้ตัวผู้นำอย่าง Lukashenka ได้รับสมญานามว่า

¹³ Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.167.

เป็นเผด็จการคนสุดท้ายของยุโรป (The last European dictatorship)¹⁴ ชัยชนะของ Lukashenka นำมาซึ่งความคลางแคลงใจของกลุ่ม BNF และกลุ่ม Nomenklatura โดยเฉพาะกรณีการออกมาของนาย Siarhei Antonchik แกนนำกลุ่มสหภาพแรงงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม BNF ที่แถลงการณ์ต่อต้านการคอร์รัปชันโจมตีพฤติกรรมการทุจริต และการดำเนินนโยบายอันไม่ชอบธรรมต่างๆ รวมถึงชัยชนะของ Lukashenka ในการเลือกตั้ง¹⁵ ซึ่งการกระทำของนาย Antonchik นั้นหาได้รับความเห็นชอบจากนาย Pazniak หัวหน้าพรรค BNF แต่อย่างใด แต่การกระทำของ Antonchik นำมาซึ่งการลงประชามติในปี 1995 ในประเด็นต่างๆที่ Antonchik คลางแคลงใจ ซึ่งการลงประชามติในครั้งนี้ Lukashenka มุ่งหวังจะใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในการทำลายพรรค BNF อย่างเต็มรูปแบบเพื่อลดการเคลื่อนไหวเรียกร้องต่างๆ ที่อาจจะสั่นคลอนอำนาจของ Lukashenka¹⁶ โดยประเด็นในการลงประชามติมีอยู่ด้วยกัน 4 ประเด็น ดังนี้ หนึ่ง เป็นการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนชาวเบลารุสว่าจะเห็นด้วยหรือไม่กับการจะให้ภาษารัสเซียมีสถานะเทียบเท่าภาษาเบลารุส สอง เป็นการสอบถามความเห็นว่าจะเห็นด้วยหรือไม่กับการเปลี่ยนสัญลักษณ์ประจำชาติและธงชาติเบลารุสเสียใหม่ สาม เป็นการสอบถามความเห็นว่าจะเห็นด้วยหรือไม่ที่ประธานาธิบดีจะดำเนินนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ โดยจะบูรณาการเข้ากับระบบเศรษฐกิจของรัสเซีย และสี่ เป็นการสอบถามความคิดเห็นว่าจะเห็นด้วยหรือไม่กับสิทธิของประธานาธิบดีในการยุบสภาหากปรากฏการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น¹⁷

¹⁴ Stewart Paker. (2007). The last Soviet republic Alexander Lukashenko's Belarus. Victoria Canada. Trafford Publishing. p. 52.

¹⁵ Grigory Ioffe. (2004). Understanding Belarus : Economic and Political Landscape. University of Glasgow. Carfax Publishing Taylor and Francis Group.

¹⁶ Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.173.

¹⁷ Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.174.

ซึ่งผลการลงประชามติปรากฏว่าในทุกข้อที่ทำการลงประชามติ มีผู้เห็นด้วยกว่าร้อยละ 75 ขึ้นไปทั้ง 4 ข้อ ภาพสะท้อนดังกล่าวทำให้เห็นว่า ความเคลือบแคลงในการดำเนินนโยบายของ Lukashenka ที่ถึงแม้จะมีลักษณะเป็นอำนาจนิยมและนำพาประเทศเข้าสู่ภายใต้ปีกของรัสเซีย แต่กระนั้นแล้วเสียงสนับสนุนของประชาชนภายในประเทศผ่านการลงคะแนนประชามติ ก็ยังบ่งชี้ถึงคะแนนนิยมในตัว Lukashenka และการยอมรับการตัดสินใจและเห็นด้วยกับการกระทำของตัวผู้นำคนนี้ ดังนั้นความพยายามเคลื่อนไหวจากกลุ่มที่ต้องการนำพาประเทศเข้าสู่ความเป็นตะวันตกในเบลารุส จึงเสื่อมถอยลง แต่ในมุมกลับกันกลับทำให้กลุ่มที่ไม่ไว้วางใจ Lukashenka ยิ่งรู้สึกถึงความไม่ชอบมาพากลของกระบวนการลงประชามติในครั้งนี้

นอกจากนี้ในปี 1995 เบลารุสยังจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาขึ้นอีกด้วย โดยสมาชิกสภาส่วนใหญ่มาจากนักการเมืองที่เป็นอิสระ ในขณะที่นักการเมืองที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น พรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคที่มีจำนวนที่นั่งในสภามากที่สุด และรองลงมาคือพรรค Agrarians ซึ่งความเปลี่ยนแปลงของสมาชิกรัฐสภาภายหลังจากการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายเมื่อปี 1990 ทำให้ส่งผลต่อการยอมรับในผลของประชามติ ซึ่งสภาไม่ยอมรับในผลของการลงประชามติ 3 จาก 4 หัวข้อ ซึ่งทำให้ Lukashenka ไม่พอใจและมีความต้องการที่จะต่อต้านผลการโหวตของสภาในครั้งนี้ และในที่สุดความพยายามของ Lukashenka ก็สำเร็จโดยการอ้างความเห็นชอบธรรมจากการสนับสนุนของประชาชนในประเด็นของการลงประชามติ ประกอบกับแรงสนับสนุนจากรัฐบาลรัสเซียที่ทำให้รัฐสภาเบลารุสเกิดอาการกลืนไม่เข้าคายไม่ออก Lukashenka จึงดำเนินนโยบายต่างๆ ตามแนวทางของผลการลงประชามติที่ชนะอย่างขาดลอย¹⁸

ความพยายามของรัฐสภาที่ต้องการจะลดทอนอำนาจของ Lukashenka ก็ปรากฏอีกครั้งในปี 1996 ที่ Lukashenka เสนอทำประชามติในประเด็นต่างๆ

¹⁸ Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.178.

อีกครั้ง รัฐสภาจึงขอคำแนะนำจากสภาให้ประชาชนได้ลงประชามติด้วยเช่นกัน โดยแบ่งเป็นประเด็นจากประธานาธิบดี 4 ข้อ และจากรัฐสภา 3 ข้อ ซึ่งมีประเด็นดังต่อไปนี้ ประเด็นคำถามของประธานาธิบดี 4 ข้อ คือ หนึ่ง สอบถามถึงความคิดเห็นที่จะเปลี่ยนวันชาติของเบลารุสไปเป็นวันที่ 3 กรกฎาคม ของทุกปี สอง สอบถามถึงความคิดเห็นต่อการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ เบลารุสในปี 1994 โดยประธานาธิบดี สาม สอบถามถึงความคิดเห็นว่าจะเห็นด้วยหรือไม่กับการยกเลิกข้อจำกัดและกฎเกณฑ์ต่างๆในการซื้อขายที่ดินสี่ สอบถามถึงความคิดเห็นในการยกเลิกโทษประหารชีวิต ในส่วนของประเด็นคำถามของรัฐสภาประกอบด้วย หนึ่ง สอบถามความคิดเห็นในการแก้ไขรัฐธรรมนูญปี 1994 โดยการเสนอของพรรคคอมมิวนิสต์และพรรค Agrarian สอง สอบถามความเห็นที่สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น สาม สอบถามถึงการจัดทำงบประมาณมาใช้ในการบริหารประเทศ มาใช้ในการสร้างอำนาจ ต้องดำเนินการด้วยความโปร่งใส เปิดกว้าง และมาจากงบประมาณแผ่นดินเท่านั้น¹⁹

ผลของการลงประชามติในครั้งนี้ปรากฏว่าประชาชนกว่าร้อยละ 80 ของประเทศเห็นด้วยกับประเด็นการเปลี่ยนแปลงวันชาติของเบลารุสและการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่มาจากข้อเสนอของประธานาธิบดี ในขณะที่ประเด็นของประชามติที่ต้องการถามความเห็นเรื่องประเด็นการลดกฎเกณฑ์ในการซื้อขายที่ดินและการยกเลิกโทษประหารชีวิต ประชาชนกลับไม่เห็นด้วยถึงกว่าร้อยละ 80 เช่นเดียวกัน ในส่วนของผลการลงประชามติจากข้อเสนอของรัฐสภาปรากฏว่า ประชาชนกว่าร้อยละ 70 ของประเทศไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอทั้งสามประการของรัฐสภา จะเห็นได้ว่าการทำประชามติครั้งแรกข้อเสนอต่างๆที่ Lukashenka เสนอบ่งบอกถึงความเอนเอียงไปยังรัสเซีย และขัดขวางแนวคิดแบบตะวันตกอย่างเห็นได้ชัด แต่ประชาชนก็ยังให้การสนับสนุน Lukashenka อย่างท่วมท้น จนกระทั่งการทำประชามติครั้งที่สอง Lukashenka เสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

¹⁹ Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.183.

เศรษฐกิจไปสู่แบบตะวันตกในการเสนอการลดกฎเกณฑ์ในการซื้อขายที่ดินภายในประเทศ และเสนอแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดแบบตะวันตกในประเด็นสิทธิมนุษยชน เรื่องการยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่ปรากฏว่า ประเด็นทั้งสองกลับไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ซึ่งแท้ที่จริงนั้น Lukashenka ก็ไม่ได้มีความต้องการให้ประชาชนยอมรับหลักการทั้งสองข้อ เพียงแต่เป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับตนเองเพื่อมุมมองจากภายนอกจะได้มองตนว่ามีได้ชัดขวางการปฏิรูปประเทศเข้าสู่แบบตะวันตก แต่ให้ภาพสะท้อนของผลการลงประชามติเป็นตัวแสดงถึงการไม่ยอมรับในการปฏิรูปประเทศเข้าสู่ตะวันตกของประชาชนภายในเบลารุสเอง อีกทั้งภาพสะท้อนของการที่ประชาชนไม่ยอมรับหลักการที่รัฐสภาเสนอ ก็เป็นการลดความน่าเชื่อถือของระบบรัฐสภาของเบลารุส ว่าสมาชิกรัฐสภามีใช้ตัวแทนเสียงที่แท้จริงของประชาชนภายในประเทศ แต่กระนั้น ผลการลงประชามติก็ถูกตั้งข้อสังเกตว่า อาจจะมีการใช้กลโกงในการกำหนดผลการลงคะแนนไว้ล่วงหน้า อันเนื่องมาจากการมีอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จของ Lukashenka ที่สามารถแทรกแซงการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐได้อย่างง่ายดาย

ภายหลังจากการลงประชามติในปี 1996 Lukashenka ก็ดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญจากที่มีระบบสภาเดียว กลายเป็นระบบสภาคู่ที่ไร้ประสิทธิภาพ สภาแรกเป็นสภาที่สมาชิกถูกแต่งตั้งจากประธานาธิบดีมีสมาชิก 110 ที่นั่ง โดยจะมีการเลือกตั้งทุกๆ 4 ปี โดยมีการเลือกตั้งครั้งต่อไปคือปี 2000 ในขณะที่สภาที่สองคือ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสาธารณรัฐเบลารุส มีด้วยกัน 16 ตำแหน่ง จะไม่มีการเลือกตั้ง โดยเลือก 8 คนจาก 6 แคว้นการปกครองของเบลารุสรวมทั้ง The city of Minsk ด้วย ส่วน 8 คนที่เหลือประธานาธิบดีจะเป็นผู้แต่งตั้งขึ้นมาเอง²⁰ มีการกำหนดตัวบทกฎหมายที่ควบคุมการทำงานของรัฐสภา เพื่อไม่ให้สภาใช้อำนาจในการออกกฎหมายเพิ่มหรือลดอำนาจของรัฐบาลหรือประธานาธิบดี และนอกจากนี้ Lukashenka ยังสร้างระบบศาล มีศาลฎีกาและศาลเศรษฐกิจ

²⁰ Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.184.

อันมีลักษณะเหมือนกองทัพและหน่วยในการบังคับใช้กฎหมาย แต่ความพยายามในการปฏิรูประบบการบริหารและกฎหมายก็กลับไม่ทำให้ปรากฏการณ์การคอร์รัปชันในรัฐบาลของ Lukashenka ลดน้อยลงแต่อย่างใด กลับยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นจนถือยุคนี้เป็นยุคที่เรียกว่า ‘การระบาดของคอร์รัปชัน’ (Scourge of corruption)²¹ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในสมัยที่ Kebich ปกครองประเทศ ถึงแม้ว่าทศวรรษของ Lukashenka ที่บอกกล่าวแก่ประชาชนชาวเบลารุสว่า “ทั่วทั้งประเทศเปรียบเสมือนบ้าน ดังนั้นการมีผู้นำครอบครัวที่ดีต้องพิสูจน์ได้ว่าผู้นำจะไม่ขโมยทรัพย์สินสมบัติของคนในบ้านไปขายเพื่อประโยชน์แก่ตัวเอง”²² ก็ตาม แต่กรณีการลงทุนด้านพลังงานกับรัสเซีย และความคลุมเครือในการซื้อขายอาวุธกับนานาประเทศ จึงทำให้รัฐบาล Lukashenka ไม่สามารถลบเลือนภาพพจน์การคอร์รัปชันและการทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว และพวกพ้องได้เลย²³

ในปี 1999 กลุ่มฝ่ายพรรคการเมืองที่ต่อต้าน Lukashenka และพลังทางสังคมบางส่วน สามารถกลับมารวมตัวกันได้อีกครั้ง ภายหลังจากความพ่ายแพ้ต่อกระแสความนิยมในตัว Lukashenka²⁴ จนกระทั่งในปี 2000 ได้เกิดการเลือกตั้งสมาชิกสภา ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความว่าเป็น การเลือกตั้งหุ่นรับใช้ระบบ Lukashenka (Lukashenka’s puppet parliament)²⁵ เพราะว่าผลการ

²¹ Andrew Wilson. (2011). *Belarus the last European dictatorship*. New Haven and London: Yale University Press. p.185.

²² Eastern approaches Ex-communist Europe. Belarus and the EU Trying to live with Lukashenka. *The Economist online*. available at <http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2012/03/belarus-and-eu>. accessed in 6 March 2012.

²³ Andrew Wilson. (2011). *Belarus the last European dictatorship*. New Haven and London: Yale University Press. p.186.

²⁴ Alexander Danilovich. (2001). *Democracy, the State, and Administrative Reforms*. Denmark. University of Aarhus.

²⁵ Andrew Wilson. (2011). *Belarus the last European dictatorship*. New Haven and London: Yale University Press. p.190.

เลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาประเภทเลือกตั้ง 110 ที่นั่ง กลุ่มที่ได้ที่นั่งมากที่สุดคือ กลุ่มผู้สมัครอิสระที่ได้ไป 81 ที่นั่ง ซึ่งเป็นกลุ่มที่สนับสนุน Lukashenka ในขณะที่ฝ่ายตรงข้ามได้รับการเลือกตั้งรวมกันไม่ถึงร้อยละ 10 ของที่นั่งทั้งหมด สภาพรรคของเบลารุสจึงเสมือนเป็นสถานที่ที่ Lukashenka กุมอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จ ระบบถ่วงดุลหรือการคานอำนาจจึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยปริยาย

การขึ้นสู่อำนาจครั้งที่สองและสามของผู้นำเผด็จการ

ในปี 2001 ครบกำหนด 6 ปีภายหลังจากการเลือกตั้งในปี 1994 เบลารุสจึงจัดให้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีขึ้น โดยผู้สมัครในครั้งนี้นำโดย Lukashenka ประธานาธิบดีคนปัจจุบัน นาย Ulazimir Hancharyk ผู้สมัครในนามอิสระ และ นาย Siarhei Haiddukevich ตัวแทนจากพรรค Liberal Democratic Party of Belarus ซึ่งผลปรากฏว่า Lukashenka ได้รับชัยชนะไปด้วยคะแนนเสียงกว่าร้อยละ 75.7 ในขณะที่นาย Hancharyk และนาย Haiddukevich ได้คะแนนเสียงไปร้อยละ 15.7 และ 2.5 ตามลำดับ²⁶ ซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนและทำการเลือกตั้งเพียงแค่ครั้งเดียวโดยไม่ต้องคัดเลือกว่าผู้ที่มีคะแนนสูงสุดสองอันดับมาทำการเลือกตั้งรอบสองกันอีกเหมือนเช่นการเลือกตั้งในปี 1994²⁷ ซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการทำให้ระบบอำนาจนิยมยังคงสืบต่ออยู่ในแผ่นดินของเบลารุสต่อไป

ในปี 2004 ถึงวาระในการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในครั้งนี้นักกลุ่มผู้สมัครที่เป็นอิสระและกลุ่มที่สนับสนุนประธานาธิบดี Lukashenka ได้ที่นั่งไปถึง 98 ที่นั่งจาก 110 ที่นั่ง โดยเหลือที่นั่งให้แก่พรรคคอมมิวนิสต์ 8 ที่นั่ง พรรค Agrarians 3 ที่นั่งและพรรค Liberal Democratic Party of

²⁶ Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.198.

²⁷ David R. Marples. (2007). Lukashenka phenomenon: Elections, Propaganda and the Foundations of Politics in Belarus. Trondheim : Norway. Trondheim Studies on East European Cultures and Societies, p. 21.

Belarus เพียง 1 ที่นั่งเท่านั้น²⁸ จึงเป็นการกุมอำนาจที่เบ็ดเสร็จมากยิ่งขึ้นในรัฐสภาของ Lukashenka อีกทั้งในปีเดียวกันนี้ Lukashenka จัดให้มีการลงประชามติเกี่ยวกับความเห็นว่าจะอนุญาตให้ประธานาธิบดีที่ได้รับการเลือกตั้งมาแล้วยังสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีได้หรือไม่ โดยจะลดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีเหลือวาระละ 5 ปี ซึ่งประชามตินี้จะเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญเดิมของเบลารุสในมาตรา 81 ซึ่งผลการลงประชามติปรากฏว่ามีผู้ให้การสนับสนุน Lukashenka กว่าร้อยละ 90²⁹ เป็นผลทำให้ Lukashenka สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ในครั้งต่อไปอย่างไม่มีข้อจำกัด

และในปี 2004 เช่นกันที่ประเทศเพื่อนบ้านเบลารุสอย่างยูเครนได้เกิดกระบวนการปฏิรูปทางการเมืองอย่างจริงจัง เกิดความพยายามในกระบวนการทำให้เกิดประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยชาวยูเครนไม่พอใจผลการเลือกตั้งระหว่างนาย Viktor Yanukovich กับ Viktor Yushenko ที่นาย Yushenko พ่ายแพ้การเลือกตั้งไปอย่างน่ากังขา และการเลือกตั้งดูเหมือนไม่มีความโปร่งใส ชาวยูเครนนับแสนคนจึงได้รวมตัวกันใส่เสื้อสีส้มเพื่อเรียกร้องให้เกิดการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งผลการเรียกร้องประสบผลสำเร็จ จึงเป็นที่มาของการปฏิวัติสีส้ม (Orange Revolution)³⁰ เป็นการเคลื่อนไหวของประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่แท้จริงในประเทศ ซึ่งทำให้กลุ่มที่ต่อต้าน Lukashenka ในเบลารุสเห็นตัวแบบดังกล่าวและมีความพยายามที่จะเลียนแบบพฤติกรรมให้เกิดการปฏิวัติสีส้ม 2 บ้าง ในเบลารุส เพราะในการเลือกตั้งประธานาธิบดีปี 2001 หรือ

²⁸ Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.208.

²⁹ The National Center of Legal Information of the Republic of Belarus. (2004). Electoral Code of the Republic of Belarus. available at <http://www.nationsonline.org/oneworld/belarus.htm>. accessed in 16 April 2012.

³⁰ ณัฐนันท์ คุณมาศ. (2555). ยูเครนกับตัวแบบเคจ : การวิเคราะห์เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศเพื่อการตลาดใหม่ของไทย. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 37.

แม้กระทั่งการลงประชามติและเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาในปี 2004 ของเบลารุส ก็ล้วนแล้วแต่มีความเคลือบแคลงสงสัยในความบริสุทธิ์ยุติธรรมของผลการเลือกตั้ง และการทำประชามติ³¹ แต่ความพยายามของฝ่ายต่อต้านก็ดูเหมือนว่าจะไร้ผล เพราะไม่สามารถรวมกลุ่มได้ปริมาณที่มากพอและการชุมนุมก็กินระยะเวลายาวนานในทุกๆ ครั้ง³² จนกระทั่งในปี 2005 Lukashenka ได้กล่าววาทกรรมที่โด่งดัง ลือเลื่องว่า “In our country, there will be no pink or orange or even banana revolution.”³³ เพื่อเป็นการยืนยันและสร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่สนับสนุนตัว Lukashenka ว่าจะไม่มีการปฏิวัติสีชมพู สีส้ม หรือการปฏิวัติ กล้วยหอม เกิดขึ้นในเบลารุสอย่างแน่นอน

แต่ในปี 2006 ที่มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีครั้งที่สาม ก็กลายเป็น การเลือกตั้งที่ถูกจับตามองว่าอาจมีกระบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยเช่น การปฏิวัติสีส้มในยูเครน หาก Lukashenka ชนะการเลือกตั้ง แต่ผลปรากฏว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ชัยชนะก็ยังคงอยู่กับ Lukashenka เช่นเคยและได้คะแนนเสียง ไปถึงร้อยละ 83 ทั้งที่ชาวผู้สมัครรับการเลือกตั้งอย่างนาย Aliaksandr Milinkevich สังกัดพรรค United Democratic Forces of Belarus³⁴ ซึ่งเป็น พรรคน้องใหม่ในวงการการเลือกตั้งเบลารุสที่ได้คะแนนเสียงไปร้อยละ 6.1

³¹ Anders Aslund. (2002). Is the Belarus Economic Model Viable?. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W.Arrowsmith Ltd. p. 175.

³² Steven Eke. (2002). With the State or Against the State: The Media in Belarus. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W. Arrowsmith Ltd. p. 91.

³³ Elena Korosteleva. (2009). Was there a Quiet Revolution? Belarus after the 2006 Presidential Election. Journal of Communist Studies and Transition Politics. Volume 25, Issue 2-3, 2009.

³⁴ United Democratic Forces of Belarus คือพรรคการเมืองที่ก่อตั้งในปี 2006 โดยมีที่มาจากกลุ่ม BNF เดิมรวมตัวกันเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งสู้กับอำนาจเผด็จการนิยมของ ประธานาธิบดี Lukashenka ดู Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.210 เพิ่มเติม.

ในขณะที่พรรคคู่แข่งอื่นๆ เช่นพรรค Liberal Democratic Party of Belarus ซึ่งส่งคู่แข่งคนเดิมคือนาย Haiddukevich ก็ได้คะแนนเสียงเพิ่มขึ้นจากครั้งก่อนเพียงเล็กน้อย โดยได้คะแนนเสียงร้อยละ 3.5 และพรรคการเมืองน้องใหม่อย่างพรรค Belarusian Social Democratic Party³⁵ ซึ่งส่งนาย Aliaksandr Kazulin ลงสมัครเป็นครั้งแรกก็ได้รับคะแนนเสียงไปร้อยละ 2.2³⁶ ซึ่งผลการเลือกตั้งนำมาซึ่งกระแสต่อต้านครั้งใหญ่แต่การเคลื่อนไหวก็ไม่ได้ยกระดับจนถึงขั้นเกิดการปฏิวัติเสีย เพราะการชุมนุมกินระยะเวลาสั้นและผู้ร่วมชุมนุมก็ไม่มีมากเพียงพอ แต่ก็ป็นสัญญาณหนึ่งที่ส่งผ่านไปยัง Lukashenka ถึงความไม่พอใจของกลุ่มคนในสังคมที่กระจายตัวอยู่ในกลุ่มชนชั้นนำในสังคมเมืองของเบลารุส ที่นับวันยิ่งเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ

ภายหลังการเลือกตั้งทั้งในปี 2001 และ 2006 มีผู้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งสองครั้งกันอย่างจริงจังมากขึ้น ว่ามีความเป็นไปได้ที่จะมีการโกงการเลือกตั้งจากการกระทำของ Lukashenka³⁷ ซึ่งมีอำนาจเบ็ดเสร็จในรัฐบาลเบลารุส เพราะภายใต้กระแสโลกเสรีที่เปลี่ยนไป น่าจะทำให้คะแนนนิยมในตัว Lukashenka ลดลงบ้าง อีกทั้งมีการก่อตัวของผู้ต่อต้าน Lukashenka ที่

³⁵ Belarusian social democratic party เป็นพรรคการเมืองของ นาย Aliaksandr Kazulin ที่ก่อตั้งในปี 2005 ซึ่งเป็นกลุ่มของคนรุ่นใหม่ในเบลารุสที่ต้องการให้เกิดความเปลี่ยนแปลงจากอำนาจเผด็จการของประธานาธิบดี Lukashenka ที่ครองตำแหน่งมาเป็นระยะเวลายาวนาน และเป็นพรรคการเมืองที่ชูการหาเสียงเพื่อปฏิรูปเบลารุสเข้าสู่ความเป็นตะวันตก โปรดดู Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.211 เพิ่มเติม.

³⁶ The Central Commission of the Republic of Belarus on Elections and Holding Republican Referenda. (2006). Belarusian Presidential Election 2006. available at www.rec.gov.by/elect/indexprb.html#prrb2006. accessed in 16 April 2012.

³⁷ Kimmo Kiljunen. (2002). Belarus 2001 Presidential election : somewhat free but not fair. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W.Arrowsmith Ltd. p. 71.

เพิ่มมากขึ้น โดยตั้งสมมติฐานของฝ่ายต่อต้าน Lukashenka มีสามข้อ กล่าวคือ หนึ่ง มองถึงสัดส่วนของคะแนนนิยมของประชาชนเบลารุสที่มีต่อ Lukashenka ที่เพิ่มขึ้นในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด ในปี 2006 ทั้งนี้เพิ่มขึ้นอย่างน่าสงสัยทั้งในมิติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้สังเกตการณ์การเลือกตั้ง สอง จำนวนผู้ท้าทายจากเดิม มีแค่สองคนที่พอมีศักยภาพในการแข่งขัน เพิ่มมาเป็นสี่คนในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด และสามที่น่าแปลกใจที่สุดคือจำนวนผู้สนับสนุนผู้ท้าทายทั้งสองคน กลับเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยในรายชื่อที่เคยสมัครรับเลือกตั้งในปี 2001 ในขณะที่ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งหน้าใหม่ก็ได้รับคะแนนเสียงน้อยมาก โดยรวมกันยังไม่ถึง 1 ใน 5 ของคะแนนเสียงทั้งหมด ซึ่งจากตัวเลขดังกล่าวบ่งชี้ได้ว่า ประชาชนเบลารุสร้อยละ 80 คือคนที่สนับสนุน Lukashenka ซึ่งตัวเลขเช่นนี้บ่งชี้ถึงความไม่ชอบมาพากล เพราะถึงแม้ว่า Lukashenka จะชนะการเลือกตั้งแบบถล่มทลาย แต่ก็มีกระแสต่อต้านออกมาเป็นจำนวนไม่น้อย³⁸ อีกทั้งการกุมอำนาจฝ่ายรัฐไว้ทั้งหมดอย่างเบ็ดเสร็จของ Lukashenka ทั้งในสภาและข้าราชการ อาจทำให้ Lukashenka ใช้กลไกในการเลือกตั้งเพื่อสืบทอดอำนาจเผด็จการและรักษาผลประโยชน์ของตนเองต่อไป³⁹

แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ แต่กระแสนิยมในตัว Lukashenka ก็มีอยู่บ้าง โดยมีนักวิชาการอย่าง David Marple กล่าวว่า การจะมองว่า Lukashenka โกงการเลือกตั้งจึงได้มาซึ่งชัยชนะนั้น อาจจะดูเป็นการมองโลกในแง่ร้ายจนเกินไป เพราะการพิจารณาข้อเท็จจริงต้องคำนึงถึงสภาพสังคมวัฒนธรรมของเบลารุสที่ยังยึดติดอยู่กับระบบการปกครองแบบเผด็จการ และความเป็นเนื้อเดียวกันกับรัสเซีย ทำให้ผู้นำที่ดำเนินนโยบาย

³⁸ Elena Korosteleva. (2009). Was there a Quiet Revolution? Belarus after the 2006 Presidential Election. *Journal of Communist Studies and Transition Politics*. Volume 25, Issue 2-3, 2009.

³⁹ Kimmo Kiljunen. (2002). *Belarus 2001 Presidential election : somewhat free but not fair*. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W.Arrowsmith Ltd. p. 71.

ดังกล่าวสามารถชนะใจประชาชนส่วนใหญ่ของเบลารุส⁴⁰ อีกทั้ง Lukashenka ซึ่งมาจากครอบครัวชนชั้นแรงงาน ซึ่งมีความเข้าใจในความต้องการของประชาชนชาวรากหญ้าที่เป็นคะแนนเสียง ฐานเสียงส่วนใหญ่ของตน ว่ามีความต้องการอะไรจากรัฐบาล ซึ่งหนีไม่พ้นความต้องการกินดีอยู่ดี ปัญหาปากท้อง จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากกว่าลักษณะการบริหารประเทศ ดังนั้นนโยบายประชานิยมของ Lukashenka จึงสามารถกุมคะแนนเสียงได้อย่างมากมาย ต่อเนื่อง เป็นผลมาจากความเข้าใจในความต้องการของฐานเสียงที่ Lukashenka มีกลยุทธ์และศักยภาพที่เหนือผู้สมัครรายอื่น ที่เอาแต่หยิбы่นกระบวนการปฏิรูปมากกว่าจะสนใจปัญหาขั้นพื้นฐานของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ⁴¹

ในปี 2008 มีการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาอีกครั้งและถือเป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ของเบลารุส เนื่องด้วยที่นั่งส่วนใหญ่ของสมาชิกรัฐสภาในครั้งนี้ กว่า 103 ที่นั่งตกเป็นของกลุ่มพลังการเมืองภาคประชาชนในสังคม⁴² ถือเป็นการยกระดับการเลือกตั้งในมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และถือเป็นการลงหลักปักฐานของกระบวนการประชาธิปไตยที่มีการถ่วงดุลและคานอำนาจมากยิ่งขึ้น แม้ในจำนวน 103 ที่นั่งจะมีพรรคพวกของประธานาธิบดี Lukashenka อยู่บ้าง แต่ถือว่ามีสัดส่วนน้อยที่สุดนับตั้งแต่มีการเลือกตั้งมา ซึ่งกระบวนการที่เกิดขึ้นนั้นก็เกิดจากการยินยอมและความต้องการทดลองระบบเช่นนี้ของประธานาธิบดี Lukashenka ให้สอดคล้องกับกระบวนการปฏิรูปทางด้านเศรษฐกิจที่ Lukashenka

⁴⁰ David R. Marples. (2007). *Lukashenka phenomenon: Elections, Propaganda and the Foundations of Politics in Belarus*. Trondheim : Norway. Trondheim Studies on East European Cultures and Societies, p. 21.

⁴¹ Stephen White, Ian McAllister and Valentina Feklyunina. (2010). Belarus, Ukraine and Russia: East or West ?. *The British journal of politics and international relations*. Volume 12, Issue 3, August 2010. p. 344–367.

⁴² The Central Commission of the Republic of Belarus on Elections and Holding Republican Referenda. (2006). *Belarusian Parliamentary Election 2008*. available at www.rec.gov.by/elect/indexprb.html#prb2008. accessed in 17 April 2012.

กำลังทดลองปฏิรูปไปสู่แนวคิดแบบเสรีนิยมใหม่ตามแบบตะวันตกเช่นกัน⁴³

การเลือกตั้งประธานาธิบดีในปีล่าสุด 2010 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งภายหลังจากการมีระบบรัฐสภาที่เข้มแข็งมากขึ้น ไม่อยู่ภายใต้การบังคับหรือนำพาของประธานาธิบดีเหมือนเช่นแต่ก่อน ทำให้ครั้งนี้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งมากที่สุดนับตั้งแต่เบลารุสจัดให้มีการเลือกตั้งมา โดยมีผู้ลงสมัครถึง 10 คน แต่ผลการเลือกตั้งก็ยิ่งปรากฏว่า Lukashenka ยังคงได้รับชัยชนะด้วยคะแนนเสียงถึงร้อยละ 79.7⁴⁴ ทั้งที่ผู้สมัครรายอื่นๆ ที่ล้วนแล้วเป็นผู้สมัครหน้าใหม่ทั้งสิ้น ซึ่งภายหลังผลการเลือกตั้ง ความพยายามและความคาดหวังเดิมที่หลายฝ่ายต้องการเห็นการเปลี่ยนถ่ายอำนาจจากประธานาธิบดีเดิมไปสู่คลื่นลูกใหม่ก็ไม่ปรากฏขึ้น การเลือกตั้งที่ถูกประเมินล่วงหน้าว่าจะอยู่บนวิถีทางแห่งความบริสุทธิ์ยุติธรรมและนำพาประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคมเบลารุสแทนที่อำนาจเผด็จการก็กลายเป็นเพียงความฝันที่ไม่เกิดขึ้นจริง เพราะบทสรุปของการเลือกตั้งก็ยังคงเป็นชัยชนะของอำนาจเผด็จการที่ยังคงสืบต่อไปอีกอย่างน้อย 5 ปี โดยองค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป (Organization for Security and Co-operation in Europe : OSCE) กล่าวว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ยังอยู่ห่างไกลจากมาตรฐานของประชาธิปไตยที่แท้จริง ยังมีข้อบกพร่องที่มากมาย⁴⁵ สอดรับกับกระแสต่อต้านที่มีอยู่ในสังคมเบลารุสที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยมีการต่อต้านผลการเลือกตั้งขึ้น แต่ท้ายที่สุดผู้ทำการเคลื่อนไหว

⁴³ Andrew Wilson. (2011). Belarus the last European dictatorship. New Haven and London: Yale University Press. p.226.

⁴⁴ The Central Commission of the Republic of Belarus on Elections and Holding Republican Referenda. (2010). Belarusian Presidential Election 2010. available at www.rec.gov.by/elect/indexprb.html#prrb2010. accessed in 16 April 2012.

⁴⁵ The Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). (2010). Belarusian Presidential Election 2010. available at <http://www.osce.org/resources>. accessed in 16 April 2012.

ก็ถูกจับกุม⁴⁶ แต่ในขณะที่มุมมองของกลุ่ม CIS ต่างก็ยอมรับในการเลือกตั้งในครั้งนี้ของเบลารุสว่าถูกต้องตามหลักกฎหมาย และดำเนินรอยตามวิถีแห่งประชาธิปไตยที่แท้จริง⁴⁷ แต่อย่างไรก็ตามภายหลังการเลือกตั้งก็ยังคงไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงในการที่จะปฏิรูประบบการเมืองผ่านตัว Lukashenka แต่อย่างใด บทบาทและความพยายามที่เกิดขึ้นมีเพียงความต้องการให้เกิดการปฏิรูปทางด้านเศรษฐกิจแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งดอกไม้ของประชาธิปไตยในเบลารุสอาจต้องรอวันในการเจริญเติบโตเต็มที่และถึงเวลาอันควรเสียก่อน อาจจะทำให้อำนาจเผด็จการที่ครอบงำประเทศมาเป็นระยะเวลายาวนานเสื่อมคลายลงอย่างสันติวิธี

ก้าวต่อไปของเผด็จการคนสุดท้ายของภูมิภาคยุโรปและ อนาคตประชาธิปไตยในเบลารุส

กระบวนการการสร้างประชาธิปไตยในเบลารุสจากอดีตจนถึงปัจจุบันภายใต้การกุมบังเหียนของ Lukashenka ดูเหมือนว่าบทบาทที่ชัดเจนของ Lukashenka โดยเสมอมาคือการเข้ามาขัดขวางกระบวนการสร้างประชาธิปไตยและทำลายการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นชาติของเบลารุสอย่างเป็นระบบผ่านการทำประชามติและออกนโยบาย ที่ถึงแม้จะมีเสียงสนับสนุนอย่างมากมาย แต่ก็มีคำถามถึงวิธีการและความน่าเชื่อถือของกระบวนการการทำประชามติว่าโปร่งใส ยุติธรรม หรือไม่เพียงใด ทำให้ Lukashenka จึงมีความพยายามสร้างกระบวนการความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นอยู่บ้าง

⁴⁶ Steve Rosenberg. (2010). 'Hundreds of protesters arrested' in Belarus. The BBC NEWS. 20 November 2010. available at <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-12037486>. accessed in 16 April 2012.

⁴⁷ Zhang Xiang. (2010). Belarus' presidential polls legitimate: CIS observers. The Xinhua. 20 December 2010. available at http://news.xinhuanet.com/english2010/world/2010-12/20/c_13657044.htm. accessed in 16 April 2012.

เพื่อลบภาพพจน์ที่ไม่ดีในสายตาของประชาคมโลกหรือแม้กระทั่งประชาชนภายในประเทศของตน⁴⁸ แต่กระบวนการดังกล่าวก็ไม่ได้มีความชัดเจนให้เห็นเป็นรูปธรรม ยังมีการตั้งคำถามกับการสร้างความเป็นประชาธิปไตยในเบลารุสว่าเป็นการดำเนินแนวทางที่ประสบความสำเร็จหรือไม่ ทั้งในแง่ของรัฐธรรมนูญและทัศนคติของตัวผู้นำอย่าง Lukashenka ที่ยังมีอคติต่อแนวคิดแบบตะวันตก ถึงแม้ว่าจะพยายามสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคมเบลารุสอยู่บ้าง แต่ด้วยสภาพสังคมวัฒนธรรมของเบลารุสเอง ความเป็นคอมมิวนิสต์เดิมจึงยังครอบงำวัฒนธรรมของเบลารุส รวมทั้งยังคงครอบงำแนวคิดของตัวผู้นำอย่าง Lukashenka เองด้วยเป็นส่วนใหญ่⁴⁹

สิ่งหนึ่งที่ยังคงเป็นอุปสรรคและขัดขวางกระบวนการประชาธิปไตยในเบลารุส คือ การควบคุมและแทรกแซงสื่อ ซึ่งการมีอำนาจเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จของ Lukashenka จึงใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับในการปกป้องการกระทำของตนเอง โดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ที่ถูกควบคุมมักจะนำเสนอแต่สิ่งที่ เป็นโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) รายงานผลความสำเร็จทางด้านนโยบาย การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม โดยไม่ได้คำนึงถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้น⁵⁰ เป็นการสร้างภาพเพื่อประโยชน์แห่งคะแนนนิยมของตน อีกทั้งยังใช้สื่อทำให้ดูเสมือนว่าตนมีความอ่อนน้อมถ่อมตนเข้าถึงประชาชนในทุกระดับชั้นและได้รับความชื่นชมจากคนหมู่มาก ส่งผลมาถึงการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง ที่ถึงแม้จะมีระบบการตรวจสอบทั้งจากทางผู้สังเกตการณ์

⁴⁸ David R. Marples. (2007). Lukashenka phenomenon: Elections, Propaganda and the Foundations of Politics in Belarus. Trondheim : Norway. Trondheim Studies on East European Cultures and Societies, p. 21.

⁴⁹ Stewart Paker. (2007). The last Soviet republic Alexander Lukashenko's Belarus. Victoria Canada. Trafford Publishing. p. 45..

⁵⁰ David R. Marples. (2007). Lukashenka phenomenon: Elections, Propaganda and the Foundations of Politics in Belarus. Trondheim : Norway. Trondheim Studies on East European Cultures and Societies, p. 21.

หรือสื่อมวลชน แต่ก็ค่อนข้างมีข้อจำกัดในเรื่องเสรีของการนำเสนอข่าว⁵¹ แต่ในระยะหลังที่ Lukashenka เริ่มยอมรับและทดลองการนำแนวคิดแบบ ตะวันตกมาใช้ในการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา ก็นำมาซึ่งสิทธิเสรีภาพของสื่อที่มี มากขึ้น จึงเกิดกรณีที่สื่อที่ยืนอยู่ตรงกันข้ามกับ Lukashenka สามารถออกมา วิพากษ์วิจารณ์โจมตี Lukashenka ด้วยเนื้อหาที่รุนแรง มีการเขียนการ์ตูน ล้อเลียนการทำงานได้อย่างเสรี โดยไม่ถูกคุกคามหรือห้ามปรามจากทางรัฐบาล เหมือนแต่ก่อนที่ Lukashenka ใช้ระบบอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จในการควบคุม และแทรกแซงการทำงานของสื่อ⁵²

ด้วยความที่ Lukashenka เป็นผู้ที่มีลักษณะเฉพาะพิเศษ การดำเนิน นโยบายต่างประเทศของ Lukashenka จึงสามารถเป็นตัวกำหนดโอกาสและ ทิศทางในการดำรงอยู่ในอำนาจหรือความเสื่อมคลายของอำนาจได้ในอนาคต กล่าวคือ แม้ในช่วงแรกที่ก้าวขึ้นมามีอำนาจ Lukashenka จะแสดงให้เห็นถึง สายสัมพันธ์อันดีของตนกับรัฐบาลรัสเซีย⁵³ จนดูเหมือนว่ารัสเซียมีบทบาท สามารถสั่งการและควบคุม Lukashenka ได้ แต่ในความเป็นจริง Lukashenka กลับไม่สยบยอมรัฐบาลรัสเซียไปเสียทุกเรื่อง โดยเฉพาะในประเด็นด้านความ มั่นคงและเศรษฐกิจที่ Lukashenka ดำเนินนโยบายเองโดยไม่สนต่อข้อเสนอแนะ จากรัสเซียแต่อย่างใด จนเกิดการกระทบกระทั่งกันในประเด็นต่างๆมากมาย โดยเฉพาะประเด็นทางด้านพลังงาน เกี่ยวกับการลำเลียงก๊าซธรรมชาติผ่าน ท่อส่งก๊าซ จากรัสเซียสู่สหภาพยุโรป⁵⁴ จนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเบลารุสกับ

⁵¹ Steven Eke. (2002). *With the State or Against the State: The Media in Belarus*. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W. Arrowsmith Ltd. p. 91.

⁵² David R. Marples. (2002). *The last European Dictatorship?*. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W.Arrowsmith Ltd. p. 31.

⁵³ Clelia Rontoyanni. (2002). *Belarus and Russia : Ever Closer Allies?*. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W.Arrowsmith Ltd. p. 199.

⁵⁴ Anastasia Nesvetailova (2002). *A Friend in Need...or A Friend in Need?*. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W.Arrowsmith

รัสเซียในระยะหลังไม่แน่นอนเหมือนแต่ก่อน จึงทำให้ในระยะเวลาดังกล่าว โดยเฉพาะภายหลังจากการเลือกตั้งในปี 2006 Lukashenka จึงมีแนวคิดเอนเอียง และมีความพยายามที่จะปฏิรูปประเทศตามแนวทางของตะวันตก แต่โดยยังคง พยายามรักษาอำนาจของตนไว้ แต่กลับลดบทบาทปฏิสัมพันธ์ที่เคยมีมากับ รัสเซีย⁵⁵ จนกระทั่งการเลือกตั้งในปี 2010 ที่เบลารุสมีความพยายามจะดำเนิน แนวทางแบบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์แบบที่สุด แต่ปัญหาความคลั่งไคล้ ในผลการเลือกตั้ง และความบริสุทธิ์ยุติธรรมในกระบวนการเลือกตั้งก็ยังคง เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการตั้งคำถามทั้งจากภายในประเทศและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะจากสหภาพยุโรป ทำให้สายสัมพันธ์อันดีกับสหภาพยุโรปกับ Lukashenka เริ่มเปราะบางขึ้นเรื่อยๆ⁵⁶ และจนกระทั่งเกิดปัญหาสงครามทาง การทูต (Diplomacy war) ขึ้นในปี 2012 จากการที่ Lukashenka ขับไล่ เอกอัครราชทูตของสหภาพยุโรปออกนอกประเทศ⁵⁷ ยิ่งเป็นการซ้ำบาดแผลที่ ยากจะประสานระหว่างความสัมพันธ์ของเบลารุสกับสหภาพยุโรปให้ลุกลามมาก ยิ่งขึ้น ความหวังในการที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปของกลุ่มที่นิยม ตะวันตกในเบลารุสก็ดับสลายลง เพราะท่าทีของ Lukashenka นั้นแข็งกร้าวและ ไม่มีที่ท่าผ่อนปรนเพื่อให้บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างกันกลับมาเป็นเช่นเคย

แม้ท่าทีต่อมหาอำนาจต่างๆ ของ Lukashenka จะดูแข็งกร้าว แต่ความพยายามที่ชัดเจนของ Lukashenka ในการปฏิรูปประเทศเข้าสู่ตะวันตก กลับเกิดจากการที่ Lukashenka มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีขึ้นกับสหรัฐอเมริกา แม้ในอดีต

Ltd. p. 215.

⁵⁵ Andrew Wilson. (2011). *Belarus the last European dictatorship*. New Haven and London: Yale University Press. p.185

⁵⁶ George Plaschinsky. (2012). *Collateral Damage Of The EU-Belarus Diplomatic War*. *Belarus Digest* 28 March 2012.

⁵⁷ Kamil Klysinski and Rafal Sadowski. (2012). *Belarus's diplomatic war with the European Union*. EAST WEEK. OSW Central for Eastern Studies. available at <http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/eastweek/2012-02-29/belarus-diplomatic-war-european-union>. accessed in 16 April 2012.

เบลารุสภายใต้บังคับของมติการคนสุดท้ายแห่งภูมิภาคยุโรป

สหรัฐอเมริกาเคยมอบสมญานามแก่เบลารุสว่า เป็นประเทศรัฐในเครือจักรภพของการปกครองแบบเผด็จการ⁵⁸ โดยเฉพาะตัวผู้นำ Lukashenka ถูกมองว่ามีความเป็นฟาสซิสต์และคอมมิวนิสต์เฉกเช่นฮิตเลอร์และสตาลิน แต่ในปัจจุบันความสัมพันธ์ที่แปรเปลี่ยนไปของทั้งสองประเทศ จึงทำให้ Lukashenka ยอมรับความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาผ่านองค์การระหว่างประเทศ ในรูปของเงินช่วยเหลือ และการสร้างความสัมพันธ์ข้ามแอตแลนติก (Transatlantic)⁵⁹ ทำให้ความหวังในการที่ Lukashenka จะยอมรับและนำพาประเทศไปสู่การปฏิรูประบบการเมืองและเศรษฐกิจแบบตะวันตกยังพอมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในอนาคต

บทสรุป

อย่างไรก็ตามเมื่อเราพิจารณาจากพัฒนาการทางการเมืองตั้งแต่ภายหลังการที่เบลารุสประกาศอิสรภาพออกจากสหภาพโซเวียต จนกระทั่งการขึ้นมามีอำนาจของ Lukashenka เบลารุสต้องเผชิญกับความท้าทายของแนวคิดอุดมการณ์ที่แตกต่างกันของกลุ่มพลังพลวัตในสังคมที่แบ่งออกเป็นสองกลุ่มแนวคิดที่ชัดเจน ซึ่งกลุ่มหนึ่งอันเป็นเสียงส่วนใหญ่ คือผู้สนับสนุนการกระทำของประธานาธิบดี Lukashenka และอีกกลุ่มหนึ่งคือผู้ต้องการนำพาประเทศก้าวสู่ความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งถึงแม้บริเวณประเทศต่างๆ ใกล้เคียงกับเบลารุสจะต่างพากันปฏิรูประบบการเมืองและเศรษฐกิจกันอย่างแพร่หลาย อีกทั้งความพยายามของกลุ่มประเทศมหาอำนาจที่เข้ามามีบทบาทในเบลารุสที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคมไปสู่ความเป็นตะวันตกมากยิ่งขึ้น แต่ดูเหมือนว่าความพยายามทั้งหมดทั้งหลายเหล่านี้ก็ไม่ใช่เป็นหลักประกันว่าประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นได้แท้จริงหรือไม่ในสังคมเบลารุสภายใต้

⁵⁸ Stewart Paker. (2007). The last Soviet republic Alexander Lukashenko's Belarus. Victoria Canada. Trafford Publishing. p. 45.

⁵⁹ Steven Woehrel. (2012). Ukraine: Current Issues and U.S. Policy. Congressional Research Service. p. 4.

การขับเคื้อนประเทศของ Lukashenka และอำนาจเผด็จการจะสิ้นสลายไปหรือไม่จากภูมิภาคยุโรปก็ยังเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน อนาคตนับจากนี้ต่อไปอีกกว่าสี่ปี จนกว่าจะถึงการเลือกตั้งครั้งต่อไป Lukashenka จะปรับเปลี่ยนนโยบายการปกครองประเทศให้เป็นแบบตะวันตกจริงหรือไม่ หรือเป็นเพียงแค่การยื้อเวลาเพื่อการครองอำนาจที่ยั่งยืนของตน อีกทั้งกระบวนการสร้างประชาธิปไตยภายในประเทศอันเนื่องมาจากกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ และบทบาทของสหรัฐอเมริกาจะมีผลอย่างไร ยังเป็นเรื่องที่ต้องจับตามองกันต่อไป เพราะความต้องการของโลกฝั่งเสรีนิยมคงไม่ว่างใจ ถ้ายังเห็นแนวคิดแบบอำนาจนิยมยังคงครอบงำประเทศที่ประกาศตัวเป็นอิสราภาพแล้วจากโลกค่ายสังคมนิยมที่ล่มสลายไปแล้ว

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ณัฐนันท์ คุณมาศ. (2555). ยูเครนกับตัวแบบเคจ : การวิเคราะห์เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศเพื่อการตลาดใหม่ของไทย. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Alexander Danilovich. (2001). *Democracy, the State, and Administrative Reforms*. Denmark. University of Aarhus.

Alexandr Goujon. (2009). *Revolutions politiques et indentitaires en Ukraine et en Belarus 1998-2008*. Paris : Berlin.

Anastasia Nesvetailova (2002). *A Friend in Need...or A Friend in Need?*. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W.Arrowsmith Ltd.

Anders Aslund. (2002). *Is the Belarus Economic Model Viable?*. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W. Arrowsmith Ltd.

Andrew Savchenko. (2009). *“Belarus: a Perpetual Borderland*. Leiden Boston : Brill.

Andrew Wilson. (2011). *Belarus the last European dictatorship*. New Haven and London: Yale University Press.

Brain Bell, Clare Griffiths, Jane Hutching. (2000). *Russia: Belarus & Ukraine*. Singapore. PA Publications Ltd.

Clelia Rontoyanni. (2002). *Belarus and Russia : Ever Closer Allies?*. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W.Arrowsmith Ltd.

David R. Marples. (2002). *The last European Dictatorship?*. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W.Arrowsmith Ltd.

- David R. Marples. (2007). Lukashenka phenomenon: Elections, Propaganda and the Foundations of Politics in Belarus. Trondheim : Norway. Trondheim Studies on East European Cultures and Societies.
- Eastern approaches Ex-communist Europe. Belarus and the EU Trying to live with Lukashenka. *The Economist online*.
- Elena Korosteleva. (2009). Was there a Quiet Revolution? Belarus after the 2006 Presidential Election. *Journal of Communist Studies and Transition Politics*. Volume 25, Issue 2-3, 2009.
- George Plaschinsky. (2012). Collateral Damage Of The EU-Belarus Diplomatic War. *Belarus Digest* 28 March 2012.
- Grigory Ioffe. (2004). *Understanding Belarus : Economic and Political Landscape*. University of Glasgow. Carfax Publishing Taylor and Francis Group.
- Kimmo Kiljunen. (2002). *Belarus 2001 Presidential election : somewhat free but not fair*. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W.Arrowsmith Ltd.
- Lucan A.Way. (2011). Deer in Headlight: Political skill and Authoritarian Survival after the cold war. *Slavic Review*.
- Pavel Usov. (2008). The Neo-Authoritarian Regime in the Republic of Belarus. *Lithuanian Foreign Policy Review* 21.
- Stephen White, Ian McAllister and Valentina Feklyunina. (2010). Belarus, Ukraine and Russia: East or West ?. *The British journal of politics and international relations*. Volume 12, Issue 3, August 2010.
- Steve Rosenberg. (2010). Hundreds of protesters arrested' in Belarus. *The BBC NEWS*. 20 November 2010.
- Steven Eke. (2002). *With the State or Against the State: The Media in Belarus*. The Federal Trust for Education and Research. London. J.W.Arrowsmith Ltd.

เบลารุสภายใต้บังคับเขียนของเหตุการณ์สุดท้ายแห่งภูมิภาคยุโรป

Steven Levitsky and Lucan A. Way. (2011). **Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes After the Cold War**. New York : Cambridge University Press.

Steven Woehrel. (2012). Ukraine: Current Issues and U.S. Policy. Congressional Research Service.

Stewart Paker. (2007). **The last Soviet republic Alexander Lukashenko's Belarus**. Victoria Canada. Trafford Publishing.

The National Center of Legal Information of the Republic of Belarus. (2004). Electoral Code of the Republic of Belarus.

The Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). (2010). Belarusian Presidential Election 2010.

Zhang Xiang. (2010). Belarus' presidential polls legitimate: CIS observers. The Xinhua. 20 December 2010.

